

بیمه از نظر حقوق مدنی

« ۱۰ »

۵ - حق بیمه تعیین میزان حق بیمه ایکه بیمه گذار باید بپردازد در بیمه نامه امر بدیهی است و کمتر اتفاق می افتد که این امر و طرز تأدیه مبلغ مزبور در بیمه نامه قید نشود ولی هر گاه این موضوع در بیمه نامه معین نشده باشد مثل اینست که طرفین تعرفه عادی بیمه را قبول کرده اند .

۷ - میزان تعهد بیمه گر در صورت وقوع حادثه بیمه نیست چنانکه در بیمه نسبی بیمه گر مثلاً جبران نصف خسارت متوجه بمالی را تعهد میکند پس تعیین این نکته کمال اهمیت را دارد و از طرف دیگر نمیتوان بدهی او را منجزاً در حین انعقاد قرارداد معین نمود زیرا در آنوقت معلوم نیست که در صورت وقوع خسارت میزان آن بچه مبلغ خواهد رسید و لذا در این موارد چه اکثر تعهد او را معین میکنند ولی هر گاه این حد اکثر هم تعیین نشده باشد باید اینطور تصور نمود که بیمه گر تمام خسارت متوجه بمرجوع بیمه را بعهد گرفته است - چنانکه دانیل دانزون در حقوق بحری خود میگوید « هر گاه بیمه گر این احتیاط کاری را بجا نیاورده باشد باید فرض نمود که تمام مال موضوع بیمه به بیمه داده شده است » علاوه بر نکاتی که فوقاً ذکر شد و قانون قید آنها را در بیمه نامه لازم دانسته بعضی نکات دیگر هست که غالباً در بیمه نامه ها ذکر میشود - مثلاً تعیین صلاحیت محکمه است در صورت بروز اختلاف چنانکه ماده ۱۸ بیمه نامه شرکت سهامی ایران رفع اختلاف را بمحکومت حکم و اگذار مینماید و بعلاوه بطوریکه در ماده ۳۵ قانون بیمه مقرر شده است « طرفین میتوانند در قرارداد های بیمه هر (۱) شرط دیگری بنمایند لیکن موعد مذکور در ماده ۱۶ را نمیتوانند تقلیل دهند ولی ممکن است موعد را برضایت یکدیگر تمدید کنند » بالاخره مقصود از اینکه طرفین نمیتوانند موعد مذکور در ماده ۱۶ را تقلیل دهند اینست که طبق ماده ۱۶ هر گاه بیمه گذار در نتیجه عمل خود خطری را که بمناسبت آن بیمه منعقد شده است تشدید کند یا یکی از کیفیات یا وضعیت موضوع بیمه را بطوری تغییر دهد که اگر وضعیت مزبور قبل از قرارداد موجود بود بیمه گر حاضر برای انعقاد قرارداد با شرایط مذکور در قرارداد نمیگشت باید بیمه گر را بلافاصله از آن مستحضر کند - و اگر تشدید خطر یا

۱ - در مجله رسمی عدلیه و مجموعه حقوقی اینطور چاپ شده است « طرفین میتوانند در قرارداد های بیمه امر شرط دیگری بنمایند ... » و واژه امر در چاپ اشتباه شده است زیرا اولاً در لایحه ایکه از طرف وزارت عدلیه تقدیم مجلس شورای ملی گردیده است نوشته شده « هر شرط دیگری ... » و ثانیاً در صورت مشروح مذاکرات مجلس نیز واژه (هر) دیده میشود (صورت مشروح مذاکرات مجلس دوره دهم تقنینیه جلسه ۱۰۱ شماره مسلسل ۷۸۲ صفحه ۹۸۶ و ۱۶۰)

بیمه از نظر حقوق مدنی

تغییر وضعیت موضوع بیمه در نتیجه عمل بیمه گزار نباشد مشارالیه باید مراتب را در ظرف ده روز از تاریخ اطلاع خود به بیمه گر اعلان کند. بنا بر این موعده مذکور در ماده ۱۶ دو موعده است یکی بلافاصله پس از اینکه بیمه گذار تغییری ایجاد کند که اساساً قابل تقلیل نیست و دیگری روز پس از اطلاع از تغییری که در نتیجه عمل او نبوده است. این مدت بموجب قانون قابل تقلیل نیست ولی می شود آنرا زیاد نمود.

باب دوم

عناصر بیمه و احکام هر یک از آنها

فصل یکم

هر گاه بیمه را تحلیل کنیم اجزاء ذیل از آن انتزاع میگردد که هر یک را **عناصر بیمه** جداگانه مورد بحث قرار خواهیم داد.

- ۱ - بیمه گذار
- ۲ - حق بیمه
- ۳ - بیمه گر
- ۴ - جبران خسارت
- ۵ - خطر
- ۶ - موضوع بیمه
- ۷ - مدت بیمه

مبحث یکم - بیمه گذار

قسمت یکم - اهلیت و صلاحیت بیمه گذار

بطور کلی چنانکه ماده ۲۱۰ قانون مدنی مقرر میدارد « متعاملین باید برای معامله اهلیت داشته باشند » و مطابق ماده ۲۱۱ « برای اینکه متعاملین اهل محسوب شوند باید بالغ و عاقل و رشید باشند »

بنابراین و طبق ماده ۲۱۲ معامله با اشخاصی که بالغ یا عاقل یا رشید نیستند بواسطه عدم اهلیت باطل است. « و ماده ۲۱۳ قانون مدنی مقرر میدارد. « که معامله محجور نافذ نیست » یعنی هر گاه محجور در حال حجر معامله بنماید ممکن است آن معامله را ولی او و یا پس از رفع حجر خود او اجازه و تنقید کند تا دارای اعتبار قانونی گردد. مقتن این مطلب را در قسمت سوم، ماده ۲۳ تکرار کرده میگوید :

« هر گاه بیمه گذار اهلیت قانونی نداشته باشد رضایت ولی یا قیم او شرط است » علت تأکید این مطلب اینست که بعضی از علماء حقوق عقیده دارند که چون انعقاد عقد بیمه

بیمه از نظر حقوق مدنی

یکنوع عمل اداره اموال است و بعبه بیمه گذار میباشد بنابراین باید بیمه‌ای را که یکنفر صغیر یا ناقض العقل منعقد مینماید نافذ دانست.

اما بطوریکه ملاحظه میشود با قید صریح ماده ۲۳ و مقررات عمومی قانونی مدنی معلوم است که مقنن این نظرا قبول نکرده و این قبیل معاملات را غیرنافذ میداند. علاوه بر شرایط مذکوره فوق که برای تمام معاملات حتمی الرعایه است در بعضی از قراردادها باید متعاملین دارای شرائط مخصوص بآن قراردادها باشند تا بتوان قرارداد منعقد را صحیح دانست و این شرائط همانست که بصلاحیت تعبیر میشود.

بطوریکه سابقاً گفته شد بیمه گذار باید دارای یکی از عناوین مذکوره در ماده ه و ۷ قانون بیمه باشد یعنی نسبت بموضوع بیمه کاملاً بیگانه نباشد تا عقد مزبور داخل در گرویندی نگردد. ماده ه قانون بیمه مقرر میدارد « بیمه گذار ممکن است اصیل باشد یا یکی از عناوین قانونی نمایندگی صاحب مال یا شخص ذینفع را داشته باشد یا مسئولیت حفظ آنرا از طرف صاحب مال داشته باشد. » و ماده ۷ قانون مزبور میگوید « طلب کار میتواند مالی را که در نزد او وثیقه یارهن است بیمه دهد... »

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی